

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Kapellestraat te Asse

Annelies De Raymaeker
Sara Claessens

Tienen, 2020
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Kapellestraat te Asse

**Annelies De Raymaeker
Sara Claessens**

**Tienen, 2020
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Kapellestraat te Asse
--

Initiatiefnemer:	Gemeente Asse
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker, Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Annelies De Raymaeker Sara Claessens
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2020, Studiebureau Archeologie bvba

Hoofdstuk 2 Programma van Maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2020I376 (bureauonderzoek)
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 9030 m ² , waarvan 3935 m ² tot het vergunningsgebied behoort. Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m ² of meer bedraagt (Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Annelies de Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148 Sara Claessens OE/ERK/Archeoloog/2020/00002 Studiebureau Archeologie bvba OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Asse, Kapellestraat (fig. 1.1 en 1.2) Bounding box: punt 1: x= 135027, y= 178786 punt 2: x= 135167, y= 178911 Gemeente Asse, Afd. 1, Sectie K, Perceel 436D (deels)
Periode uitvoering:	24-09-2020 t/m 28-09-2020
Relevante termen²¹:	Bureauonderzoek, middeleeuwse boerderij, middeleeuws gehucht
Bebouwde zones:	Het vergunningsgebied is grotendeels verhard (parking)

²¹ Thesaurus: <https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

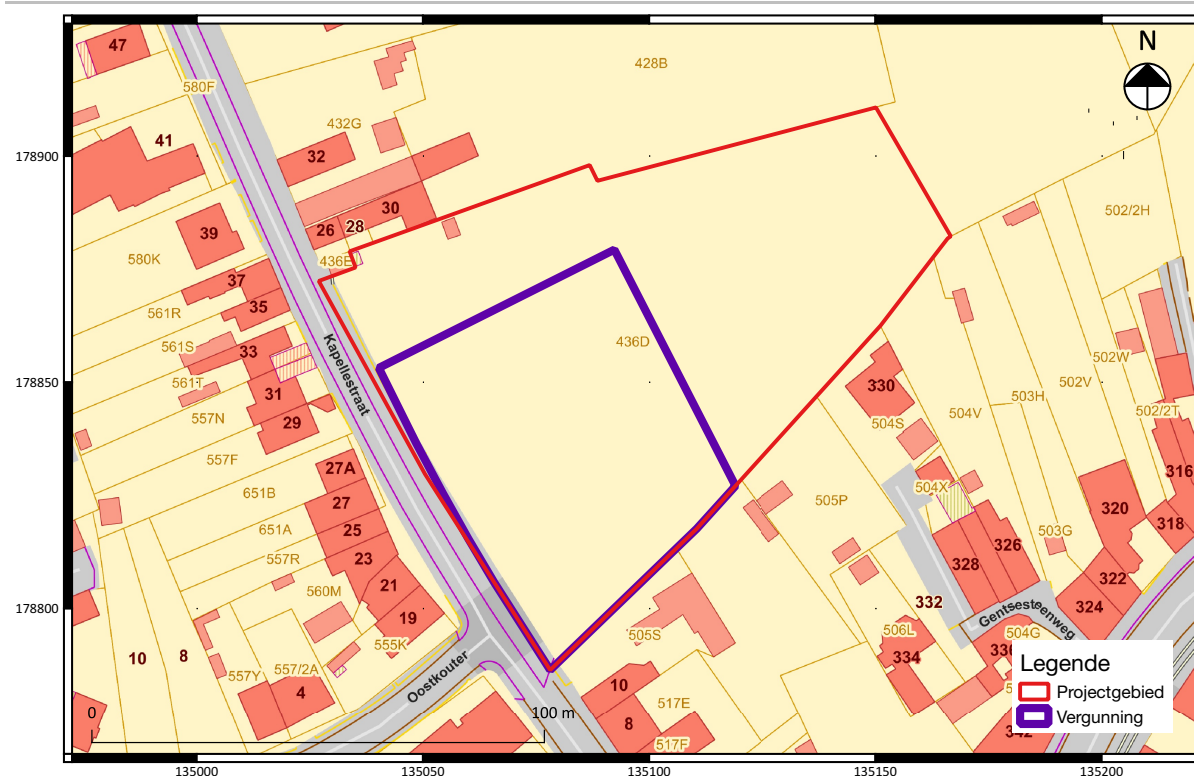

Fig. 2.1: Uittreksel van het kadastrale plan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

Fig. 2.2: Recente luchtfoto van de huidige terreingesteldheid.

2.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde vooronderzoek – bestaande uit een bureauonderzoek – dient gewezen te worden op de noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). Uit de data van het bureauonderzoek kan worden opgemaakt dat op het onderzoeksterrein (pre)historische archeologisch relevante waarden kunnen worden verwacht. In de nabije en ruime omgeving is weinig archeologisch onderzoek met/zonder ingreep in de bodem uitgevoerd waardoor de te behalen kenniswinst zeer hoog ligt.

De kans op de aanwezigheid van *in situ* bewaarde artefactensites uit de steentijd is (relatief) laag omwille van de minder gunstige aardkundige gesteldheid. Er worden namelijk geen sedimenten verwacht die een paleo-loopvlak/paleobodem afdekken en er zijn geen gradiëntzones aanwezig in het (paleo)landschap in de onmiddellijke buurt van (stromend) water. De locatie op de rand van een heuvelrug maakt het overigens aannemelijk dat het terrein sterk onderhevig is geweest aan erosieprocessen. Dit wordt door de bodemkaart aangetoond met colluviale gronden in de lager gelegen zones. Ook zijn er enkele andere elementen die een negatieve impact gehad zullen hebben op de bewaring van prehistorische vindplaatsen. Zo toont het historisch kaartmateriaal de aanwezigheid van een boerderij uit de middeleeuwse/nieuwe tijd met (moes)tuinen ter hoogte van het projectgebied.

Er kunnen wel archeologische sporen uit de metaaltijden en Romeinse periode voorkomen binnen de contouren van het vergunningsgebied, aangezien er in de omgeving van het terrein reeds enkele sites uit deze perioden zijn aangetroffen. Ook situeert het terrein zich in de buurt van een mogelijk Romeinse weg. Dit alles verhoogt de kans op aanwezigheid van sporen uit deze periodes. Latere bouwactiviteiten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd kunnen echter een negatieve invloed hebben gehad op de bewaring van deze oudere archeologische resten.

Er geldt een specifiek hoge trefkans voor archeologische sites uit de (late) middeleeuwen/nieuwe tijd. Het vergunningsgebied behoort namelijk tot het middeleeuwse gehucht Asse-Ter-Heide. Bovendien toont de Villaretkaart en de Ferrariskaart de aanwezigheid van een boerderij binnen de contouren van het vergunningsgebied.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek konden geen volledig verstoorde zones die vrij zijn van relevante archeologische waarden worden vastgesteld. Het volledige vergunningsgebied (3935 m²) is dan ook geselecteerd voor verder onderzoek (fig. 2.3).

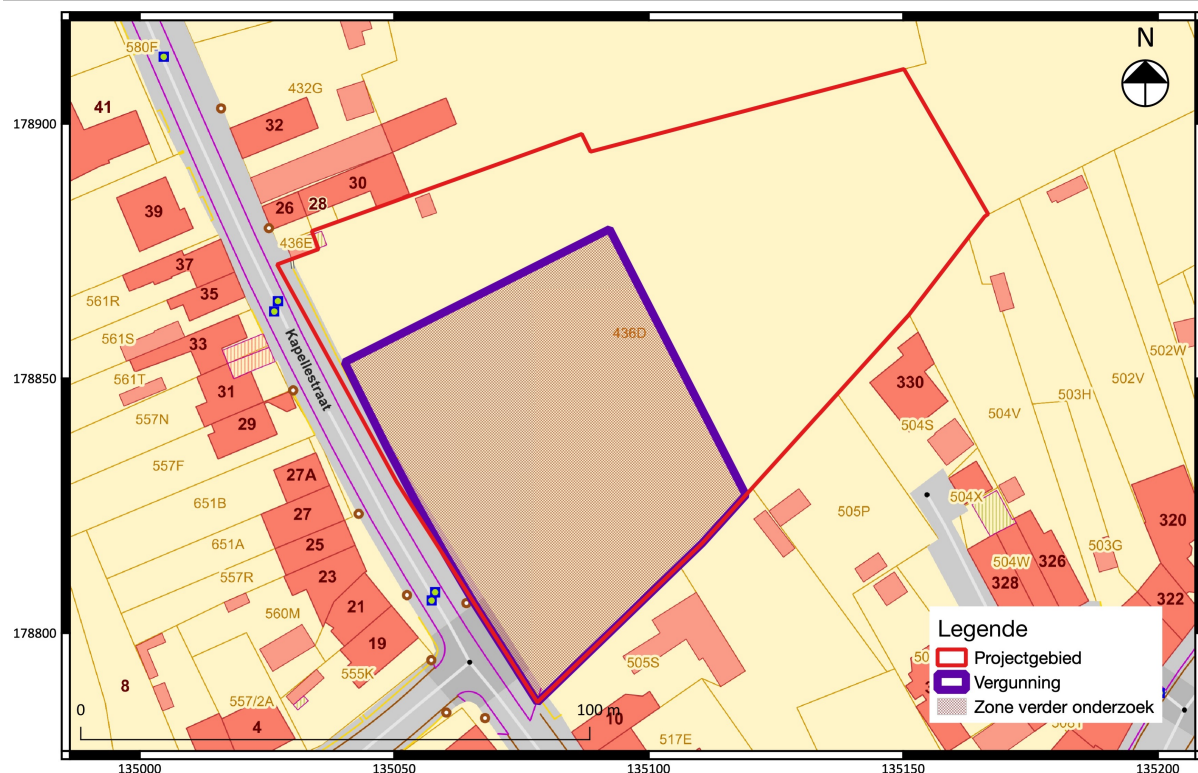

Fig. 2.3: Synthesepan van de zone die geselecteerd is voor verder onderzoek.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Aanleiding van het vooronderzoek²²

Er zal een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen ingediend worden. De geplande werken omvat de (her)aanleg van de parking. De huidige parking zal worden uitgebreid en heraangelegd. Langs de noordelijke grens wordt een wadi voorzien en langs de Kapellestraat zal een talud worden opgeworpen. Na het egaliseren van het terrein dient bij de aanleg van de parking rekening te worden gehouden met een maximale verstoringsdiepte van ca. 40 tot 50 cm. Ook voor de wadi wordt een uitgravingsdiepte van max. 50 cm onder het maaiveld voorzien. Voor het overgrote deel van het vergunningsgebied moet dus rekening gehouden worden met een verstoringsdiepte van 40 tot 50 cm. De meest oostelijke hoek van het vergunningsgebied ligt iets hoger dan de rest van het terrein. Voor wat betreft deze sector dient dus rekening te worden gehouden met een diepere verstoring t.g.v. het egaliseren van het terrein.

²² Voor een gedetailleerde en met plannen geïllustreerde omschrijving van de geplande werken, zie paragraaf 1.1.3 *Beschrijving van de geplande werken*.

2.3.2 Resultaten van het bureauonderzoek

Kort samengevat wordt er een hoge archeologische verwachting voor (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen vooropgesteld, met een bijzonder hoge verwachting voor archeologische waarden uit de middeleeuwen/nieuwe tijd.

2.3.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en de inschatting van het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De volgende onderzoeksvragen zijn hierbij van belang:

- ***Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologisch niveaus?***
- ***Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?***
- ***In hoeverre is de bodemopbouw, zoals weergegeven op de bodemkaart, recent²³ verstoord?***
- ***Zijn er archeologische sporen en/of vondstenconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de afbakening hiervan in ruimte en tijd?***
- ***Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?***
- ***Wat is de aard en datering van de aanwezige archeologische waarden?***
- ***Is verder archeologisch onderzoek nodig? Zo ja, welke zones komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?***

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie is gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

2.3.4 Onderzoeksmethode en -strategie

De keuzes van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?

²³ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?

4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Mogelijk	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Landschappelijk bodemonderzoek in functie van een steentijdtraject	Ja	Nee	De kans op de aanwezigheid van <i>in situ</i> bewaarde artefactensites uit de steentijd is (relatief) laag omwille van de minder gunstige aardkundige gesteldheid. Er worden namelijk geen sedimenten verwacht die een paleo-loopvlak/paleobodem afdekken en er zijn geen gradiëntzones aanwezig in het (paleo)landschap in de onmiddellijke buurt van (stromend) water. Het uitvoeren van een landschappelijk bodemonderzoek (in de vorm van boringen of proefputten) is dus niet nuttig voor dit terrein.
Geofysisch onderzoek	Nee	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en (muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is. Bovendien is deze methode vanwege de terreingesteldheid nauwelijks uitvoerbaar.
Veldkartering	Nee	Nee	Het is niet nuttig of mogelijk om deze onderzoeksmethode toe te passen. Het terrein is grotendeels verhard. Hieruit volgt een slechte visibiliteit voor het grootste deel van het terrein, waardoor resultaten uit een dergelijk onderzoek niet accuraat of precies zullen zijn. Deze methode wordt dan ook onnuttig geacht voor dit terrein.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Mogelijk	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Ja	Nee	Op basis van het bureauonderzoek wordt een lage verwachting voor <i>in situ</i> bewaarde artefactenvindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars) vooropgesteld. Een afzonderlijk prospectietraject voor het opsporen van dergelijke vindplaatsen is bijgevolg niet noodzakelijk en niet nuttig.
Waarderend archeologisch booronderzoek			
Proefputten in functie van steentijd artefactensites			
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Ja	Voor het opsporen van (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest accurate onderzoekstechniek voor het verkrijgen van precieze resultaten. Ondanks de grotere schadelijke impact op het bodemarchief (ca. 12% van het archeologisch relevant niveau wordt op een representatieve wijze blootgelegd binnen de contouren van het vergunningsgebied) is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische site op het terrein. Door tijdsdruk voor het indienen van de archeologienota kan het vooronderzoek met ingreep in de bodem echter niet op dit moment uitgevoerd worden. De proefsleuven zullen dus in uitgesteld traject uitgevoerd moeten worden. Deze methode is ook nuttig/noodzakelijk aangezien de afgebakende zones voldoende groot zijn om kenniswinst m.b.t. (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen te genereren aangezien door middel van proefsleuven op een snelle en efficiënte wijze (wegens een machinale aanleg) een inschatting kan worden gemaakt van de bewaringstoestand van de eventueel aanwezige archeologische waarden voor wat betreft het volledige areaal van het vergunningsgebied.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

Na afweging van de opportuniteit van elk individuele onderzoeksmethode wordt verder archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject voorgesteld. Door tijdsdruk voor het indienen van de archeologienota kan het proefsleuvenonderzoek niet op dit moment uitgevoerd worden.

2.3.5 Onderzoekstechnieken

2.3.5.1 Proefsleuvenonderzoek: techniek en motivatie

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk hoofdstuk 8.6. Omwille van een praktische reden (vorm van het vergunningsgebied) en het behalen van een correcte dekkinggraad, wordt geadviseerd voor de aanleg van vier sleuven, parallel georiënteerd t.o.v. de Kapellestraat (fig. 2.4). De sleuven worden allemaal noordwest-zuidoost georiënteerd. Er worden sleuven met een breedte van 2 m en een parallelle tussenafstand van max. 15 m t.o.v. elkaar aangelegd. De sleuven worden aangelegd tot op de archeologisch relevante vlakken. Er dient een dekkinggraad van 12,5 % te worden behaald, waarvan 10 % in de vorm van proefsleuven en 2,5 % in de vorm van kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze graafbak. Kijkvensters worden gebruikt om sporenconcentraties nader te bekijken, maar ook om schijnbaar lege zones te controleren.

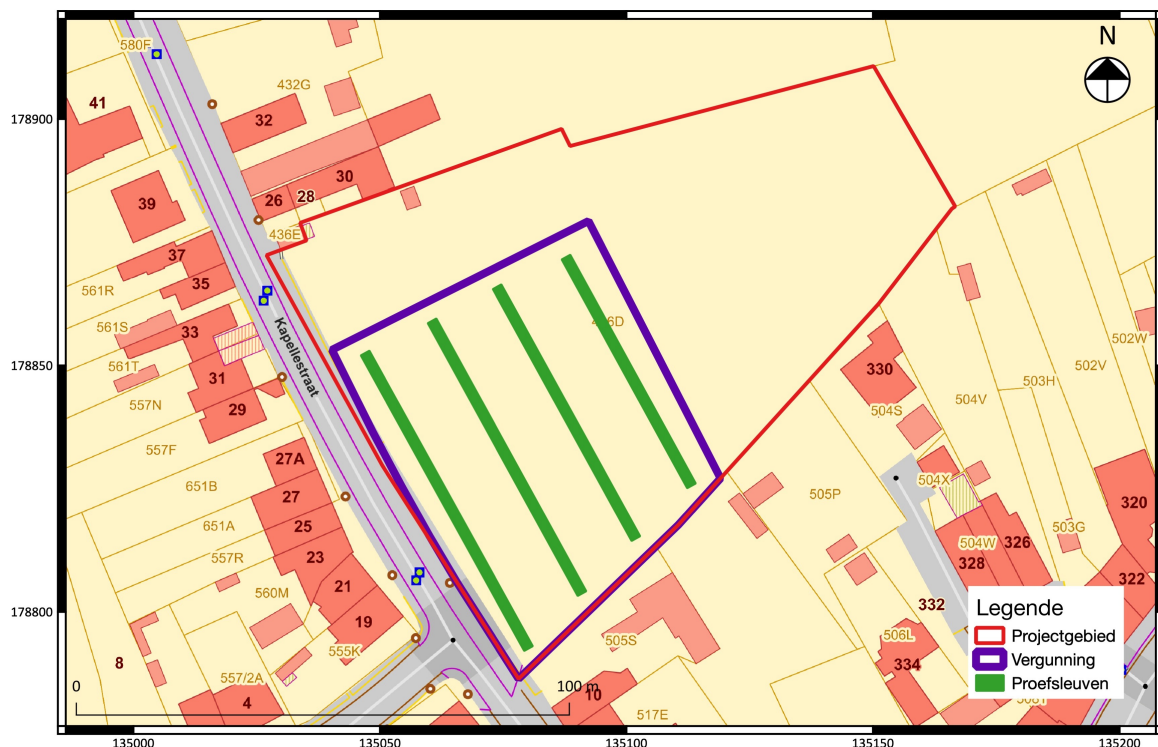

Fig. 2.4: Voorstel tot inplanting proefsleuven

2.3.6 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk

Niet van toepassing.